

Aan : alle betrokkenen in en bij het werkveld OCE
Van : secretariaat, CCvD-OCE
Datum : 8 januari 2018
Betreft : overzicht ingediende zienswijzen tijdens consultatieperiode inzake concept Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse CE met besluit CCvD-OCE

Inleiding

Voor een nadere duiding van de achtergrond van de ontwikkeling naar een nieuw Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse CE, zie de recente brief van SCVE d.d. 8 januari met kenmerk 7SCVE-SEC.11531.B. Hierin kunt u tevens de stand van zaken vernemen en de voortgang. Deze brief is aan alle certificaathouders van WSCS-OCE gestuurd en gepubliceerd op www.scve.nl.

Het ontwerp Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse CE is in de periode van 1 september tot 31 oktober 2016 voorgelegd aan het werkveld (O)CE. Tevens zijn de leden van het CCvD-OCE verzocht om eveneens de eigen achterbannen te raadplegen. Op 11 oktober jl. is bijgevoegd Hoofdstuk 5, te weten de Deskundigheidseisen Personeel. Deze is eveneens in voornoemde periode ter consultatie aan het werkveld voorgelegd.

In voornoemde periode zijn zienswijzen ontvangen van uitvoerende partijen en opdrachtgevers. Dit heeft geleid tot 99 reactiepunten die hieronder in de tabel zijn weergegeven. In de vergaderingen van het CCvD-OCE in het najaar van 2016 en het voorjaar in 2017 zijn de zienswijzen besproken. Dit heeft geleid tot besluitvorming op elk reactiepunt in het College. In onderstaande tabel zijn de reactiepunten voorzien van de reactie / besluit van het CCvD OCE ter zake. De zienswijzen hebben geleid tot aanpassing van het ontwerp Certificatieschema. Deze is gepubliceerd op www.scve.nl, evenals deze commentaartabel.

Tevens is door één van de indieners separaat tekstuele voorstellen (schrijffouten) gedaan. Aangezien deze geen inhoudelijke consequenties hebben zijn deze niet beoordeeld door het CCvD-OCE en door het secretariaat ambtshalve aangepast.

Commentaartabel

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
1	Gehele document	Voor het woord risicoanalyse ontbreekt projectgebonden	Term projectgebonden risicoanalyse gebruiken	Niet overnemen. Argument: Keuze is gemaakt om “projectgebonden” los te koppelen van de risicoanalyse CE. Het uitgangspunt is dat een op te stellen Risicoanalyse CE breder is dan beperkt tot het project. Omgevingsfactoren dienen eveneens hierbij betrokken te zijn.
2	Algemeen	Is er al een afkorting bedacht voor het certificatieschema?	Bijvoorbeeld PVR-CE	Aanhouden. Op zich een goed punt, echter het voorstel is om de benaming / nummering af te stemmen met het ministerie van SZW

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				n.a.v. mogelijke verwijzing in combinatie met wettelijk verplichte WSCS-OCE
3	Algemeen	Het document bevat geen heldere procesgang. Definities lopen door elkaar heen. De toegevoegde waarde voor de klant van dit procescertificaat komt niet duidelijk naar voren.		Niet overnemen. Argument: Punten van indiener worden niet herkend.
4	Algemeen	Indiener ziet geen meerwaarde in deze certificering. Deze certificering heeft alleen een meerwaarde voor de leden van de Vereniging voor Explosieven Opsporing (VEO). De huidige werkwijze voldoet en we zien nut en noodzaak van deze certificering dan ook niet. In de inleiding geeft u aan dat de resultaten van het vooronderzoek CE, en in voorkomende gevallen de risicoanalyse CE, nodig zijn		Niet overnemen. Argument: CCvD merkt hierbij op dat aan dit punt aandacht moet worden besteed in de communicatie over dit certificatieschema. De aanleiding is geweest dat het ministerie van SZW het Vooronderzoek wilde onttrekken aan het wettelijk schema.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		<p>voor het opsporen van CE. Daarom wordt in de WSCS-OCE niet bindend verwezen naar bovengenoemd certificatieschema om er volgens u voor te zorgen dat het vooronderzoek en de risicoanalyse op deskundige wijze wordt uitgevoerd.</p> <p>In de praktijk zal het er op neerkomen, dat de leden van de VEO geen opsporingswerkzaamheden verrichten als het vooronderzoek en de risicoanalyse niet door de leden van de VEO is uitgevoerd.</p> <p>Dit vinden wij geen wenselijke situatie. De conclusie van vooronderzoek en risicoanalyse zal dan in de meeste gevallen betekenen dat we te maken hebben met</p>		<p>Het werkveld vertegenwoordigd in het College, wenste echter voortzetting van het kunnen toetsen aan kwaliteitseisen inzake het Vooronderzoek CE.</p> <p>Dit geldt ook voor de eisen te stellen aan de Risicoanalyse CE. De borging van een deskundige uitvoering van Vooronderzoek en Risicoanalyse is, evenals voor de Opsporing, cruciaal voor de kwaliteit en veiligheid van de omgang met (mogelijke) CE die als gevolg van de WOII in de (water)bodem zijn achtergebleven.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		<p>een voor CE verdachte locatie. Het ministerie van SZW vindt een wettelijke certificatieplicht voor vooronderzoek en risicoanalyse CE ook niet nodig. Door het "niet bindend verwijzen" in de WSCS-OCE gebeurt dit indirect wel. Voor wat betreft het vooronderzoek en de risicoanalyse is er bij indiener meer kennis en expertise aanwezig dan bij uw leden. Indiener heeft beleid m.b.t. CE opgesteld waarbij het uitgangspunt een "redelijk en proportioneel CE beleid" is geweest. Ons beleid drijft de kosten niet onnodig op. Daarnaast heeft u het over een risicoanalyse gericht op toekomstig gebruik. Dit is geen risicoanalyse maar een effectgerichte benadering, er kan wat worden aangetroffen</p>		<p>Dat is de reden dat het Centraal College van Deskundigen OCE (CCvD OCE) heeft besloten om een nieuwe certificatieschema te ontwikkelen speciaal voor het Vooronderzoek en de Risicoanalyse CE.</p> <p>Voor de duidelijkheid, het nieuwe certificatieschema is privaat en niet (wettelijk) verplicht. Op dat punt blijft de situatie echter ongewijzigd, want ook voor nu geldt dat de eisen Vooronderzoek CE in het WSCS-OCE niet vallen onder de certificatieplicht voor het opsporen van CE zoals bedoeld in het Arbobesluit.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		dus gevaarlijk. Bij een risicoanalyse moeten meerdere factoren meegenomen worden om zo tot een goede afweging te komen.		<p>Hiernaast heeft het CCvD OCE omwille van de meerwaarde besloten om eveneens proceseisen en normen op te nemen voor de Risicoanalyse CE bij de ontwikkeling van projecten. Ook hier is de behoefte aan eenduidigheid en referentie in het werkveld.</p> <p>Vandaar dus de titel van het certificatieschema: Vooronderzoek CE en Risicoanalyse CE.</p>
5	Algemeen	Eisen aan personeel zijn nog niet bekend. Wij zien hier ook graag nog een conceptversie van in met mogelijkheid tot indienen van een zienswijze.		<p>Niet overnemen.</p> <p>Argument: Inmiddels achterhaald doordat Deskundigheids-eisen later zijn ingevoegd in consultatieperiode.</p>
6	Algemeen	Is er een minimum aantal		Overnemen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		projecten per jaar vereist voor instandhouding van de certificatie?		Argument: Zie tabel 6.7.2. in het Ontwerp. Het gaat om tenminste vier projecten per deelgebied. CCvD argumenteert dat alle projecten onder het certificaat vallen.
7	Algemeen	Wat zijn de verwachte kosten voor Certificering / hercertificering voor de deelnemende partij?		Niet overnemen, zie hieronder de verduidelijking. Argument: CCvD vindt dat hier ook aandacht aan dient te worden besteed in de communicatie over het Certificatieschema. Een geheel nieuw certificatieschema brengt kosten met zich mee voor betrokkenen, daarvan is het CCvD-OCE zich terdege bewust.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				<p>Echter, alles overziende meent het College dat mogelijke extra kosten van ondergeschikt belang zijn aan de meerwaarde van de ontwikkeling van het nieuwe certificatieschema.</p> <p>Laat onverlet dat er geen verplichting rust op organisaties om zich te certificeren dan wel op opdrachtgevers om de uitvraag te doen voor een gecertificeerde organisatie voor het Vooronderzoek.</p> <p>Desalniettemin schetsen we waar die kosten in gaan zitten, zonder uitputtend te kunnen zijn. Tegenover kosten / investeringen staan ook opbrengsten.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				<p>We zullen niet nalaten deze eveneens te noemen daar waar van toepassing. Het CCvD-OCE heeft ervoor gekozen om de certificatie van dit nieuwe schema te laten verrichten door een certificerende instelling, een CKI. Dat geeft de borging van onafhankelijkheid en vertrouwen voor het certificaat en de organisaties die ermee gaan werken in de projecten.</p> <p>Om zich te certificeren voor één of twee deelgebieden dient een organisatie een initiële audit uit te laten voeren en vervolgens worden - gedurende de periode dat een bedrijf gecertificeerd is –</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				<p>project- en kantooraudits gedaan omwille van controle van dat de eisen in het certificatieschema worden nageleefd.</p> <p>Hier zijn kosten mee gemoeid uiteraard. Daar staat tegenover dat het Vooronderzoek geen deel mee uitmaakt van het wettelijk WSCS-OCE, zodat die kosten op die plaats niet meer behoeven te worden gemaakt. Wel zijn er uiteraard de algemene certificatiekosten. Gezien de audittabel nemen de certificatiekosten voor bedrijven die al WSCS-OCE gecertificeerd zijn, nauwelijks toe.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				<p>Het oogmerk van het CCvD-OCE is met het nieuwe certificatieschema is dat er minder risico's zijn op onjuiste conclusies t.a.v. verdachte gebieden in relatie tot de toekomstige ontwikkeling ervan.</p> <p>Dat zijn eveneens opbrengsten van certificatie van Vooronderzoek en/of Risicoanalyse CE. Dit zijn derhalve vermeden maatschappelijke kosten die lastig te kwantificeren zijn, maar dienen bij de afweging wel of niet certificeren, betrokken te worden.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				Conclusie van het CCvD-OCE is alles overziende dat er meerwaarde is voor dit Certificatieschema en dat de kosten opwegen tegen de baten. Het instrument van certificatie is zeker in de omgeving van dit werkveld eerder gemeengoed dan uitzondering.
8	1.2.	Een of beide deelgebieden	Expliciet de deelgebieden noemen	Overnemen.
9	1.3.	Primaire bron is niet alleen van personen maar ook archieven. (v.b. op band vastgelegd getuigenverslag over WO2 uit 1970 is een primaire bron).	1 ^{ste} zin hierbij verwijderen. Aanvangen met: Informatie die meestal afkomstig is uit de periode waarover wordt gesproken. ("en is niet later samengesteld" verwijderen).	Niet overnemen Definitie is juist en hieronder wordt ook verstaan een op schrift gestelde getuigenverklaring. Opmerking is juist, maar geen aanleiding voor aanpassing. Voorbeelden zijn ook duidelijk genoeg.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
10	1.3	Herdefiniëring definitie primaire bron		Niet overnemen. Idem als bij reactiepunt 10
11	1.3	Secundaire bron: 1 zin niet correct.	Verwijderen de zin . Het doel van een secundaire bron is om primaire bronnen toegankelijk te maken.	Overnemen
12	1.3	Herdefiniëring secundaire bron		Overnemen
13	1.3	Opsporingsgebied en OCE-werkgebied: wat is het verschil?		Niet overnemen. Argument: Is al geduid in de definities.
14	2.2.4 punt 2	wat wordt bedoeld met 'beoordeling en regelmatige actualisatie'?		Uitleg: In de vereiste procedure in par. 2.2.4., waarmee de beheersing van door het schema vereiste documenten is geregeld, dient vastgelegd te zijn dat de vereiste documenten beoordeeld worden en regelmatig geactualiseerd.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				De manier van beoordelen (o.a. frequentie) is niet vastgelegd in de norm en het is aan de certificaathouder om hier een passende invulling aan te geven (en deze ook op te nemen in de vereiste procedure voor documentbeheer).
15	2.2.9.	Vraag: naburige gemeente. Waarom en wanneer?		Niet overnemen. Dit is ter beoordeling aan degene die het onderzoek uitvoert.
16	2.2.11	Uitgevoerde VO moet vergeleken worden met de daadwerkelijke opsporing. Wat als het bedrijf zelf geen opsporing uitvoert?	Werken alle bedrijven hieraan mee? Eis in de WSCS-OCE opnemen dat het PVO opgestuurd moet worden aan het bedrijf dat de VO heeft opgesteld?	Niet overnemen. Argument: Zie ook WSCS OCE. Het is een steekproef. PVO is al beschikbaar bij de gemeente en dus een bedrijf kan er aan voldoen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
17	Hoofdstuk 3	<p>Doel van het vooronderzoek is het vaststellen of er sprake is van gebieden met een verhoogd risico op CE. De eisen die gesteld zijn in het Ontwerp Certificatieschema Procescertificaat Vooronderzoek CE en Risicoanalyse CE (hierna afgekort tot Procescertificaat) leidt enkel tot verwetenschappelijking van het onderzoek. De suggestie wordt hiermee gewekt dat deze eisen bevorderlijk zijn voor de kwaliteit van het onderzoek en dus de veiligheid. Historisch onderzoek is echter geen exacte wetenschap.</p> <p>Toenemende richtlijnen brengen hier geen verandering in.</p>		<p>Niet overnemen.</p> <p>Argument: Doel van het Vooronderzoek CE is het vaststellen of er sprake is van verhoogde kans op CE.</p> <p>Zie ook reactie / besluit CCvD bij reactiepunt nr. 4 inzake meerwaarde van dit certificatieschema</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		De voorgestelde richtlijnen zijn niet meetbaar, praktisch onhaalbaar en voor meerdere interpretaties vatbaar en bieden in weinig gevallen toegevoegde waarde.		
18	Hoofdstuk 3, Inleiding	<p>Nagaan of er in het verleden onderzoek is verricht. Dit is een zeer tijdrovende en omslachtige klus.</p> <p>Vooronderzoeken worden niet eenduidig bij één instantie opgeslagen en worden vaak projectmatig uitgevoerd. Het is daarom onmogelijk om de juiste contactpersoon te vinden en in één keer alle gevoerde onderzoeken te verkrijgen.</p> <p>Daarnaast is de opdrachtgever eigenaar van het onderzoek en moet de opdrachtgever beslissen of hij/zij het onderzoek beschikbaar stelt.</p>		<p>Niet overnemen.</p> <p>Argument: Belegd in de tekst. Deze inleidende tekst direct onder paragraaf 3.1 laten vallen.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		Tevens garandeert het niet of het relevante resultaten oplevert voor het onderzoek.		
19	3.2, 2 ^e alinea	Er wordt door ons geen lijst met 'oorlogshandelingen' opgesteld, maar een gebeurtenissenlijst. Een ruiming van een vliegtuigbom in 1986 neem ik op in de lijst, want in het bronnenonderzoek wordt onderzoek gedaan naar indicaties en contra-indicaties. Contra-indicaties zijn nooit oorlogshandelingen, dus die lijst is geen lijst met oorlogshandelingen, maar met gebeurtenissen.	Gebeurtenissenlijst	Overnemen
20	3.2	Tabel 3.2.1 is onvolledig	Alle genoemde bronnen moeten verplicht worden geraadpleegd. Tevens het NS-archief opnemen in de lijst, net als heemkundekringen, historische verenigingen, musea en lokale deskundigen	Voorstel niet overnemen, maar wel duiden dat de lijst met bronnen in de tabel niet limitatief is.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				<p>CCvD besluit naar aanleiding van dit punt om de laatste alinea op pagina 15 aan te passen. Deze tekst is onderaan deze tabel te vinden.</p> <p>-----</p> <p>Het CCvD stelt verder voor om een 'hardheidsclausule' toe te voegen achter laatste alinea pagina 15 en wel als volgt:</p> <p>Indien een bron (verplicht of aanvullend) volgens de eisen in deze paragraaf geraadpleegd moet worden, maar deze naar het oordeel van de organisatie voor het onderzoek evident niet relevant is,</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				kan het raadplegen daarvan achterwege blijven mits gemotiveerd in de rapportage en met akkoord van de opdrachtgever.
21	3.2 2 ^e alinea 3e punt	'De organisatie (...) – Rijkswaterstaat, waterschap en/of provincie indien in het onderzoeksgebied infrastructuur aanwezig is die in het beheer van één of meerdere van deze organisaties is.	Specificeren welke infrastructuur precies bedoeld wordt, bijv. ondergrondse infrastructuur.	Deels overnemen. Nader omschrijven. Omzetten naar paragraaf 3.1 derde streepje.
22	3.2. Tabel Bron:	Regel 2: gemeentelijk archief vervangen	Gemeente en provinciaal archief	Niet overnemen, staat er taalkundig juist.
23	3.2. Tabel Bron:	Regel 10: Bundesarchiv Militairarchiv te Freiburg	Aangeven welke collectie en/of bron	Niet overnemen. Argument: Er worden alleen expliciet collectie nummers / toegangen genoemd indien in het betreffende archief alleen die collectie relevant

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				is voor Vooronderzoek CE. Dat is hier niet het geval.
24	3.2. Tabel Bron:	Regel 13: National Archives te College park (VS)	Vervangen door: National Archives and Record Administration (NARA) Washington.	Deel overnemen en aanpassen in: National Archives and Record Administration II (NARA II at College Park VS).
25	Paragraaf 3.2.1 Literatuur	Het verplicht raadplegen van het boek van Nierstrasz e.a. met betrekking tot onderzoek naar gebeurtenissen in de periode mei 1940 biedt geen toegevoegde waarde. Dit boek is immers het product van de tevens verplichte bron collectie 409. Het is voor ons onduidelijk waarom wij dit boek nog extra verplicht moeten raadplegen.		Niet overnemen. Argument: 409 is niet verplicht, zie tabel. Bron wordt geraadpleegd om te beoordelen of collectie 409 als aanvullende bron moet worden geraadpleegd.
26	3.2.1 literatuur	Lijst is onvolledig: niet alle periode in de Tweede Wereldoorlog zijn benoemd	Toevoegen aan de lijst: - Amersfoort, H. & Kamphuis, P. (reds), Mei 1940. Strijd op Nederlands grondgebied (Amsterdam 2012);	Niet overnemen:

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
			<ul style="list-style-type: none"> - Bollen, H.A. & Vroemen, P., Canadezen in actie. Nederland najaar '44-voorjaar '46 (Warnsveld 1993); - Korthals Altes, A., Luchtgevaar. Luchtaanvallen op Nederland 1940-1945 (Amsterdam 1984); - Zwanenburg, G.J., En nooit was het stil...Kroniek van een luchtoorlog (Den Haag 1991-1993) 	<p>Argument: Genoemde bronnen zijn de enige twee standaardwerken die door het Ministerie van Defensie zijn geïnitieerd. Het betreft bijzonder volledige officiële stafwerken. De normtekst (aanhef) dwingt al af dat ook andere relevante literatuurbronnen worden geraadpleegd.</p>
27	3.2.1 provinciaal archief	Lijst te raadplegen stukken provinciaal archief is onvolledig	<p>Toevoegen aan lijst:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Archief Commissaris van de Koningin - Gedeputeerde Staten - Provinciaal Bestuur 	<p>Niet overnemen</p> <p>Argument: dit is locatie- en projectspecifiek.</p>
28	3.2.1 gemeentelijk en provinciaal archief	Alinea over naoorlogse ontwikkelingen verwijderen	De bestudering van naoorlogse ontwikkelingen valt buiten de scope van het vooronderzoek zoals die is vastgesteld in paragraaf 1.3 en inleiding hoofdstuk 3).	Niet overnemen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
			De bestudering van naoorlogse ontwikkelingen is onderdeel van de Risicoanalyse CE.	Argument: Wel in de eerste alinea van paragraaf 3 opnemen: dat het zowel vooroorlogs en naoorlogs betreft. Kan een aanvullend vooronderzoek zijn.
29	3.2.1., pagina 17, alinea 2;	Dit blijft lastig. Je moet onderzoek doen naar contra-indicaties, maar hoe doe je dat en wanneer is er voldoende onderzoek gedaan? Klein voorbeeld; ik doe onderzoek voor Wilton, Schiedam, maar hun bedrijfsarchief alleen al is 53,4 meter dik, vol met ontwerptekeningen, vergunningen en wijzigingsvoorstellen. Dit moet je raadplegen, maar de contra-indicaties voor dit VO zijn meer werk dan het in kaart brengen van de luchtaanvallen.	Minimale lijst met onderzoekpunten of vragen welke moeten worden beantwoord.	Deels overnemen. Toevoegen aan 3.2 punt 2 in Ontwerp: 'als gevolg van naoorlogse ontwikkelingen'
30	3.3.1.	Woorden gemeentelijk en gemeentelijke vervangen	Gemeente en provinciaal archief	Tekstueel (NB Overnemen)

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
31	3.3.1 NIOD	Lijst te raadplegen stukken NIOD is onvolledig	In het NIOD zijn nog meer relevante collecties aanwezig: <ul style="list-style-type: none"> - Toegangsnummer 190a Groep Albrecht - Toegangsnummer 190c Groep Kees - Toegangsnummer 191 Geheime Dienst - Toegangsnummer 244 Europese dagboeken en egodocumenten - Toegangsnummer 226b Bureau Inlichtingen 	Niet overnemen. Argument: De genoemde collecties zijn ten opzichte van de in het ontwerp genoemde collecties te arbeidsintensief en te weinig van toegevoegde waarde om deze verplicht te stellen. Laat onverlet dat als er aanwijzingen zijn dat een toegangsnummer voor een specifiek onderzoek wel relevante informatie bevat dat deze geraadpleegd dient te worden.
32	3.3.1 NA	Lijst te raadplegen stukken NA is onvolledig	In het NA zijn nog meer relevante collecties aanwezig: <ul style="list-style-type: none"> - Toegangsnummer 2.04.53.15 inventarisnummers 37-47 - Toegangsnummer 2.13.167 Bunkerarchief - Toegangsnummer 2.13.25 Militair Gezag 	Niet overnemen. Argument: De relevantie van deze toegangsnummers kan niet worden beoordeeld.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				Noot: wellicht optie voor de toekomst dat relevantie van toegangsnummers branchebreed wordt gemonitord (als onderdeel van kennisuitwisseling) en ergens wordt vastgelegd.
33	3.3.1 NIMH	Lijst te raadplegen stukken NIMH is onvolledig	In het NIMH zijn nog meer relevante collecties aanwezig: <ul style="list-style-type: none"> - Collectie 400 Washington Papers - Collectie 401 Kriegstachebucher mei '40 - Collectie 405 Stellingen - Collectie 407 Verdedigingswerken - Collectie 409 Gevechtsverslagen en – rapporten mei 1940 (verplicht maken) - Collectie 420 Burgemeestersverklaringen '40-'45 - Collectie 422 Vroemen - Collectie 477 Bevrijding van Nederland - Collectie 708 Luchtoorlog 1940-1945 	Niet overnemen. Argument: De genoemde collecties zijn ten opzichte van de in het ontwerp genoemde collecties te arbeidsintensief en te weinig van toegevoegde waarde op deze verplicht te stellen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				Laat onverlet dat als er aanwijzingen zijn dat een toegangsnummer voor een specifiek onderzoek wel relevante informatie bevat dat deze geraadpleegd dient te worden.
34	3.3.1 National Archives London	Lijst te raadplegen stukken TNA is onvolledig	In TNA UK zijn nog meer relevante collecties aanwezig: - WO-nummers voor landoorlog - ADM-nummers voor zeeoorlog	Niet overnemen. Argument: Het noemen van toegangsnummers is niet van toegevoegde waarde en te omvangrijk. Het is aan de onderzoeker om in het project een keuze te maken in de te raadplegen toegangsnummers.
35	3.3.1 National Archives Londen	Alinea "Het onderzoek...inslaglocaties daarvan" is onjuist.	Aanpassen in: "Het onderzoek dient gericht te zijn op het vaststellen van alle voor het onderzoek relevante gegevens"	Niet overnemen

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				<p>Argument: Het doel van het raadplegen van deze bron is bewust benoemd.</p> <p>Achter afwerpmunitie” toevoegen “en raketten”.</p>
36	3.3.1 Bundesarchiv- Militairarchiv	Lijst te raadplegen stukken BaMa is onvolledig	<p>In het BaMa zijn nog meer relevante stukken aanwezig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bommenkaarten voor meerdere gebieden in NL - FLAKabschussberichten 	<p>Niet overnemen.</p> <p>Argument: De genoemde collecties zijn ten opzichte van de in het ontwerp genoemde collecties te arbeidsintensief en te weinig van toegevoegde waarde op deze verplicht te stellen. Laat onverlet dat als er aanwijzingen zijn dat een toegangsnummer voor een specifiek onderzoek wel relevante informatie bevat dat deze geraadpleegd dient te worden.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
37	3.3.1.	Luchtfotocollecties inventarisatie ten minste in:	Toevoegen; Luftbild Datenbank	Niet overnemen Argument: Dit is een commerciële partij en geen archief.
38	3.3.1 Luchtfotocollecties	Alinea "Hiervan kan.....worden beschreven" is onjuist.	Deze alinea is in tegensRisicoanalyseak met het doel van het uit te voeren onderzoek: het onderzoek dient gericht te zijn op het vaststellen van het aantal, de hoofd- en subsoort, gewichtsklasse en het type ontsteker(s). Een beperking van de te raadplegen luchtfoto's kan leiden tot onjuiste conclusies.	Niet overnemen. Argument: Indien opdrachtgever gebruik maakt van deze uitzondering dan wordt de conclusie VERDACHT vastgesteld op basis van minder dan het vereiste luchtfoto's.
39	3.3.1	Opmerkelijk dat er twee specifieke literatuurstukken worden genoemd.	Geen specifieke literatuur melden. Eventueel melden dat op basis van de literatuur specifiek in beeld gebracht moet worden; (1) gebeurtenissen in mei 1940, (2) luchtaanvallen, (3) crashes, (4) militaire (verdedigings)werken, (5) gevechten bij de bevrijding	Niet overnemen Argument: Zie reactiepunt 26.
40	3.3.1	Collectie 575 NIMH.	Optionele bron	Niet overnemen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		Is op dit moment niet goed toegankelijk en dat al meer dan een jaar niet. Saricon heeft gegevens wel digitaal. Bronnen kunnen alleen verplicht zijn, indien openbaar en voor iedereen gelijk toegankelijk		Argument: Gebleken is dat de collectie wel degelijk vrij toegankelijk is.
41	3.3.1	Luchtaanvallen RAF verplicht? Dit is een absurd, inefficiënt voorstel. Dit voorstel kost veel geld, zonder noodzaak. Ten eerste bestaat er het naslagwerk van Zwanenburg. Hoewel incompleet, geeft het een goed beeld. Ten tweede was de oude methode prima – aanvullende bron indien aanwijzingen op luchtaanvallen. Ten derde, wat als er geen andere bron is die een gemelde aanval van de RAF bevestigt?	Het is veel logischer om dit aanvullende bron te laten, zoals het was. Zonder bron die bevestigt dat het doel inderdaad is aangevallen, heeft het document van de RAF weinig tot geen waarde. Indien er een bevestiging te vinden is (in literatuur, de talloze verplichte archieven), dan is zoeken naar de melding van de RAF eventueel nuttig, andersom niet.	Deels overnemen. Argument: Het is al een voorwaardelijke verplichting. Wel goed duiden in de tekst door onderstaande aanpassingen: Eerste zin laten vervallen en tweede zin samenvoegen met de tweede alinea:

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		Iedereen weet hoe notoir slecht ze navigeerden, dus dan is het toch onverdacht. Erg veel inspanning om te melden dat ze wel wilden bombarderen, maar het doel kennelijk niet gevonden hebben.		“De organisatie dient aan te tonen dat in The National Archives te Londen een relevante onderzoeksinspanning is geleverd aangaande het verzamelen van informatie over door de Royal Air Force uitgevoerde luchtaanvallen in het onderzoeksgebied of de directe omgeving. Hierbij dient de periode 10 mei 1940 – 8 mei 1945 in ogenschouw te worden genomen en ..”
42	3.3.1	Waarom NCAP verplichten? In feite is het een aanvullende bron, namelijk te raadplegen als er aanwijzingen zijn voor oorlogshandelingen, die middels luchtfoto bevestigd of (beter) geplaatst kunnen worden.	NCAP als aanvullende bron laten staan.	Niet overnemen Argument: Hierdoor wordt gewaarborgd dat in dit archief gekeken wordt naar de beschikbaarheid van luchtfoto's in NCAP.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		Dit leidt tot een nutteloze actie, die alleen maar kosten voor de opdrachtgever met zich mee kan brengen.		De databank is goed te raadplegen. Bovendien is er de clause in de laatste alinea onder deze archiefbron.
43	3.3.1	Waarom verplicht een luchtfoto voor en na een gebeurtenis? Prima advies, maar waarom verplichten? <i>“De organisatie dient zich rekenschap te geven van het feit dat de betrouwbaarheid van de conclusies zal toenemen naarmate luchtfoto’s van meer verschillende opnamedata worden gebruikt.”</i> Dat kan misschien wel kloppen, maar kan voor nog honderden andere bronnen en zaken gesteld worden.	Een foto van ervoor niet verplichten, hooguit als advies meegeven dat dat het resultaat ten goede kan komen. Er zijn talloze luchtfoto’s (het merendeel) waar de luchtfoto van erna volstaat.	Deels overnemen CCvD stelt een gewijzigde tekst voor, zoals weergegeven onder deze tabel.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		Maar ergens wordt een grens bereikt waar de inspanning van het zoeken naar nog meer informatie niet meer in verhouding staat tot de potentiële resultaten. Er zou veel meer te zeggen zijn om heemkundekringen raadplegen of het zoeken naar getuigen te verplichten, maar dat wordt ook niet gedaan.		
44	3.3.1	Waarom verplicht kaarten van Kadaster? Ook hier geldt dat dit een aanvullende bron is in feite, namelijk te raadplegen als er redenen zijn om het gebied verdacht te verklaren. Anders heeft het totaal geen nut om naar contra-indicaties te zoeken namelijk.	Aanvullende bron van maken, (verplicht) te raadplegen wanneer er indicaties zijn om (een deel van) het onderzoeksgebied verdacht te verklaren.	Niet overnemen. Argument: Los van de vraag naar indicaties kan een vergelijking van de diverse situaties na de oorlog <u>altijd</u> iets zeggen over de kans op aantreffen van CE in het heden. NB. In par. 3.4 is al een uitzonderingsclausule opgenomen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				Zie ook reactiepunt 48. Bovendien geldt dat kaarten van het kadaster een betrouwbare bron zijn die ook voor het correct situeren van oorlogshandelingen noodzakelijk is.
45	3.3.1 – onderin blz 18 laatste zin	Hoe meer oorlogshandelingen, hoe meer luchtfoto's geraadpleegd dienen te worden: dat is vaak wel, maar hangt af van het aantal beschikbare lufo's	Zin weglaten	Niet overnemen. Argument: Is al ondervangen door het woordje "normaliter" in de vorige zin.
46	3.3.1 Luchtfotocollecties	De organisatie dient rekenschap te geven van het feit dat de betrouwbaarheid etc. Hoe moet dit in de praktijk vorm krijgen?	Besproken in CCvD-OCE	Overnemen. Toevoegen "daarbij" in laatste zin van de alinea, zodat verband met de voorgaande zin duidelijk is.
47	3.3.1 Kadaster	De bestudering van naoorlogse ontwikkelingen valt	Alinea verwijderen	Niet overnemen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		buiten de scope van het vooronderzoek zoals die is vastgesteld in paragraaf 1.3 en inleiding hoofdstuk 3). De bestudering van naoorlogse ontwikkelingen is onderdeel van de Risicoanalyse CE.		Argument: Zie punt 44 eerder genoemd bij Kadaster en zie punt 28, naoorlogse ontwikkelingen horen bij Vooronderzoek CE. De bestudering van naoorlogse ontwikkelingen valt onder de scope van het Vooronderzoek, maar kan cf. paragraaf 3.4 worden uitgesloten in overleg met de opdrachtgever.
48	3.3.1 Kadaster	Pagina 19, alinea 2, Kadaster; naoorlogs kaartmateriaal, leuk, maar naoorlogse luchtfoto's zijn veel doelmatiger. De kaarten zijn minder betrouwbaar.	Opnemen dat deze inventarisatie ook kan worden gemaakt met naoorlogse luchtfoto's, (wel motiveren.)	Niet overnemen Argument: Kaarten van het kadaster zijn een betrouwbare bron. Het combineren met luchtfoto's is natuurlijk altijd mogelijk en een keuze van de adviseur.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				Bovendien, zie verder reactie onder de punten 43 en 44 in deze commentaartabel.
49	3.3.1 en 3.3.2	Bovenstaande eisen voegen erg weinig toe en hebben wel tot gevolg dat alle recente onderzoeken niet meer voldoen aan de huidige eisen. Hoe gaan opdrachtgevers of Inspectie dat opnieuw ervaren?	De bovenstaande, nieuwe eisen en de verplichting om het Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg (die overigens wel van toegevoegde waarde is) voorlopig achterwege laten.	Niet overnemen Argument: Opdrachtgever hecht belang aan deze bron. .
50	3.3.2	Alle genoemde bronnen moeten verplicht zijn (zie boven). Voor The National Archives in College Park (VS) moet de verwijzing naar RG18 komen te vervallen.	Paragraaf verwijderen	Niet overnemen. Argument: Dit is een collectie die informatie bevat voor heel NL en daarom is deze gekozen als aanvullende bron en niet andere toegangsnummers.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		In The National Archives moet naar stukken van de 8th en 9th Air Force worden gezocht en naar stukken van de ingezette grondtroepen.		
51	3.2.2	National Archives te Londen voor artillerie? Hoge kosten voor de weinig toegevoegde waarde.	Niet vermelden als nieuwe (aanvullende) bron.	Niet overnemen. Argument: CCvD stelt dat er wel sprake is van toegevoegde waarde bij geallieerde artilleriebeschietingen.
52	3.2.2.	The National Archives; wat niet wordt genoemd; het raadplegen van dit archief wanneer er reguliere grondgevechten hebben plaatsgevonden. Ook dan is het interessant en doelmatig om War Diaries te raadplegen.		Niet overnemen. Argument: De Werkgroep stelt dat er bij grondgevechten geen sprake is van voldoende toegevoegde waarde.
53	3.2.2	Ik mis de website van de Koninklijke Bibliotheek		Overnemen

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		waar alle kranten van Nederland worden gedigitaliseerd. Hier kun je eenvoudig bom-vondsten vinden uit de jaren '50 en '60, die niet beschreven zijn in het EOD-archief.		CCvD stelt voor een tekst toe te voegen, zoals weergegeven onder deze tabel.
54	3.4.3 Classificatie luchtfoto's	Objecten op luchtfoto's, zoals verdedigingswerken, kunnen in veel gevallen niet worden geverifieerd in tweede bronnen. Dit betekent dat de classificatie vrijwel altijd als 'waarschijnlijk' zal worden beoordeeld. In veel gevallen is een luchtfoto al een betrouwbare bron.		Niet overnemen Argument: Dit punt is niet meer relevant omdat in de herziene tekst is uitgegaan van een classificatie in twee mogelijke varianten i.p.v. in drie. Zie ook reactiepunt 55 inzake inbreng.
55	3.4.3	Het is niet eenduidig meetbaar wat het verschil is tussen de drie classificaties van interpreteren van luchtfoto's. Wat is het verschil tussen de classificaties bevestigd,		Overnemen. Argument: Het CCvD stelt voor om uit te gaan van twee niveaus van betrouwbaarheid,

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		<p>waarschijnlijk en mogelijk? Wat is hiervan de toegevoegde waarde voor het doel van het onderzoek, namelijk vaststellen van een verhoogd risico? Is het niet zo dat er al een verhoogd risico is bij de classificatie waarschijnlijk?</p>		<p>omdat het eerste niveau (c.q. onderscheid tussen eerste en tweede niveau) niet relevant is voor de uitkomsten van het onderzoek.</p> <p>De betreffende tekst wordt aldus aangepaste:</p> <p>“(...) twee niveaus van betrouwbaarheid.</p> <p>a. Waarschijnlijk: de organisatie is overwegend zeker van de validiteit van de classificatie van het object op de luchtfoto. b. Mogelijk: de organisatie is overwegend onzeker van de validiteit van de classificatie van het object op de luchtfoto.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				De betrouwbaarheid van de classificatie wordt per object vastgelegd. Indien een object met de betrouwbaarheid “mogelijk” invloed uitoefent op de afbakening van het verdachte gebied, wordt dit duidelijk in de rapportage beschreven.
56	3.3 onder 2	In dit schema wordt vaak de term betrouwbaarheid gebruikt. Wat zijn de criteria om een bron als betrouwbaar of onbetrouwbaar te interpreteren? Hoe een bron als betrouwbaar wordt aangemerkt wordt niet vermeld en is voor meerdere interpretaties vatbaar. Dit komt omdat het geen exacte wetenschap is.		Niet overnemen. Argument: Bijvoorbeeld, onder 3.3 lid 5 wordt aan de hand van vragen bepaald door certificaathouder in hoeverre er sprake is van betrouwbaarheid. De opmerking is correct dat hier geen sprake is van exacte wetenschap.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				<p>De vraag is van belang in hoeverre aangegeven kan worden welke bronnen 'echt betrouwbaar zijn' en welke niet?</p> <p>Verzoek om classificeren: literatuur over (niet betrouwbaar?) en/of bronnen uit archieven (wel betrouwbaar?).</p> <p>Het antwoord is: neen, de beoordeling is de deskundigheid van de onderzoeker die zijn / haar analyse van de betrouwbaarheid van de bron rapporteert.</p>
57	3.3 punt 6	De bestudering van naoorlogse ontwikkelingen valt buiten de scope van het vooronderzoek zoals die is vastgesteld in paragraaf	"De beoordeling...contra-indicatie vormen". Alinea Verwijderen	Niet overnemen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		1.3 en inleiding hoofdstuk 3). De bestudering van naoorlogse ontwikkelingen is onderdeel van de Risicoanalyse CE.		Argument: In de definitie voor Vooronderzoek CE wordt niet uitgesloten dat ook naoorlogs 'materiaal' wordt betrokken. Zie reactiepunt 28
58	3.3 punt 7	Het uitgangspunt van het onderzoek is dat een gebied ONVERDACHT is op het aantreffen van CE. Indien er voldoende indicaties zijn aangetroffen in het geraadpleegde bronnenmateriaal dat er een verhoogde kans is op het aantreffen van CE in een gebied, dan wordt de conclusie VERDACHT.	Herformulering subpunten a., b. en c.	Niet overnemen Argument: Er is geen sprake van een uitgangspunt. Punt 7 van deze paragraaf 3.3 wordt toegepast als onderdeel van het Vooronderzoek CE na het verzamelen en beoordelen van bronnenmateriaal.
59	3.3 punt 8a		Bijlage 3 moet bijlage 2 worden	Overnemen
60	3.3 onder 8c	Ik mis de horizontale ondergrondse verplaatsing van		Deels overnemen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		een vliegtuigbom.		Argument: Maar wel: Definitie 'tolerantie' opnemen in Bijlage 2, zie punt 31. NB Bijlage wordt eveneens herzien.
61	3.3 punt 8b iii	De bestudering van naoorlogse ontwikkelingen valt buiten de scope van het vooronderzoek zoals die is vastgesteld in paragraaf 1.3 en inleiding hoofdstuk 3). De bestudering van naoorlogse ontwikkelingen is onderdeel van de Risicoanalyse CE.		Niet overnemen. Argument: Zie voornoemd punt 57
62	3.3 punt 8b iv	"de verticale...van NAP"	Toevoegen dat de diepte herleidt moet worden tot NAP niveau ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Het herleiden tot huidig NAP niveau is voor de Risicoanalyse.	Niet overnemen. Argument: NAP-hoogte verandert niet, wel maaiveldhoogte. Bovendien geeft de samenhang tussen punt iii en iv die duidelijkheid.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
63	3.5	Huidige tekst: “Het resultaat van het Vooronderzoek CE omvat een rapportage en een daarbij behorende digitale CE bodembelastingkaart, inclusief een opgave van de (on)nauwkeurigheid van de positionering.”	“Het resultaat van het Vooronderzoek CE omvat een rapportage en een daarbij behorende digitale CE bodembelastingkaart” (dus de opmerking over onnauwkeurigheid weglaten, nogal arbitrair om juist deze ene variabele in de kaart te willen weergeven, pas m.i. beter in het rapport net als alle andere bronkritiek, methodieken etc.)	Overnemen. Argument: Wordt geherformuleerd. Op zich mee eens, toevoegen aan de 8 punten op p.24 in het Ontwerp.
64	3.5	Rapportage: wijze van raadplegen bronnen zo specifiek mogelijk weergegeven, weergegeven in bullits. Geen toegevoegde waarde voor opdrachtgever. Relevante zaken zijn al geborgd in 3.2: Het inventariseren van bronnenmateriaal dient op een eenduidige wijze te worden gedocumenteerd, zodanig dat gebruikte bronnen te herleiden zijn door een derde partij.	Voorstel verwijderen	Niet overnemen. Argument: Het is belangrijk dat op basis van de rapportage alle geraadpleegde documentatie terug te vinden is voor derden. Bovendien kan dit wel degelijk een toegevoegde waarde hebben voor de opdrachtgever. Het gaat om een relatief kleine inspanning.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				<p>Ten eerste kan verwarring er mee worden weggenomen over wat de organisatie verstaat onder de term 'raadplegen'.</p> <p>Ten tweede zorgt het ervoor dat ook voor de (verre) toekomst uit de rapportage blijkt wat er wel gedaan is, en wat niet.</p>
65	3.5	Het raadplegen van archiefbewaarplaatsen c.q. bronnen dient de wijze van raadplegen zo specifiek mogelijk te worden aangegeven. Dit biedt geen toegevoegde waarde voor de kwaliteit van het onderzoek en voor de klant. Dit leidt enkel tot vele administratieve handelingen.		<p>Niet overnemen</p> <p>Argument: Zie commentaar bij punt 64. Verder: de 'vele administratieve handelingen', leggen we positief uit, namelijk als het bewust nadenken door de onderzoekers over hun werkprocessen.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
66	Hoofdstuk 4	Doel van de Risicoanalyse CE is in tijd en geld het volledige opsporingsproces in beeld te brengen. Hoe om te gaan met CE in het project in relatie tot het toekomstig gebruik (openbare veiligheid) en de veilige realisatie van de grondroeringen (Arbo-veiligheid). Eisen te stellen aan de Risicoanalyse CE. De gestelde eisen leiden tot een tunnelvisie. Het aantal conclusies is beperkt en enkele gestelde eisen zijn onnodig of worden al behandeld in het historisch vooronderzoek.		Niet overnemen. Argument: Doelstelling staat anders geformuleerd in Ontwerp en houd Projectgroep aan vast.
67	Hoofdstuk 4	Het inlichten van de gemeente over het uit te voeren onderzoek ontbreekt (dit is wel vermeld bij het vooronderzoek)	Toevoegen, identiek aan 2.2.9: "Hiertoe dient de organisatie per project te identificeren welke belanghebbende partijen dit betreft en hoe deze worden geïnformeerd,	Overnemen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
			hieronder vallen minimaal de opdrachtgever en de gemeente(n) waarbinnen het project wordt uitgevoerd en indien noodzakelijk de naburige gemeente(n)."	
68	Hoofdstuk 4	Minimaal te raadplegen instanties zijn niet vermeld	Toevoegen: tenminste de volgende instanties dienen te worden geraadpleegd: gemeente, provincie, omgevingsdienst, Kadaster, Rijkswaterstaat/waterschap/ProRail/Defensie indien eigenaar van (deel) onderzoeksgebied. Archieven van gemeente en provincie, Nationaal Archief en (indien relevant) RWS archief. Daarnaast ook getuigen/deskundigen m.b.t. naoorlogse ontwikkelingen indien beschikbaar, in overleg met opdrachtgever.	Niet overnemen. Argument: Onduidelijk is het doel van de vraag. Dit behoort tot het Vooronderzoek CE.
69	Hoofdstuk 4	Minimaal te raadplegen bronnen zijn niet vermeld	Toevoegen: tenminste de volgende bronnen dienen te worden geraadpleegd: reeds uitgevoerde milieukundige saneringen en archeologische onderzoeken, KLIC-gegevens, dossiers met	Niet overnemen Argument: Genoemde bronnen zijn deels al onderdeel van het Vooronderzoek CE en deels

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
			betrekking tot in het gebied uitgevoerde naoorlogse (water)bodemroerende werkzaamheden waaronder ophogingen, afgravingen, dempingen, uitdiepingen, baggerwerkzaamheden, bouwrijp maken, bouw- en sloopactiviteiten.	<p>pas relevant bij het opstellen van een projectplan voor detectie of benadering.</p> <p>De Risicoanalyse CE spitst zich toe op de risico's van CE en niet op andere (op zich relevante) thema's die aan de orde kunnen zijn bij een voorgenomen project.</p>
70	Hoofdstuk 4, pagina 24	Ik begrijp dat er verder geen onderzoek naar contra-indicaties wordt gedaan in de risicoanalyse CE, want dat behoort thuis in het Vooronderzoek CE. Maar bij het aanvullen van het VO in de risicoanalyse zal vaak het contra-indicatie onderzoek relevant zijn. Dan weet je dus niet tot hoever je moet gaan.	Bij start onderzoek bepalen of eerst gezocht gaat worden naar indicaties of naar contra indicaties.	<p>Niet overnemen.</p> <p>Argument: Gekozen is om het onderdeel contra-indicaties als onderdeel van het VO te beschouwen. Indien deze in VO aanvankelijk is uitgesloten, leidt dat tot een aanvullend VO.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		Ja, in overleg met je opdrachtgever, maar dat doe je niet in de offertefase, want de aard en omvang van je contra-indicatie onderzoek bepaalt je prijs.		Wat valt onder Vooronderzoek CE en wat onder Risicoanalyse is duidelijk beschreven in het Certificatieschema. Hoe dat contractueel te regelen is aan opdrachtgever en opdrachtnemer. Het gaat er hier om dat het aan de adviseur is de opdrachtgever te adviseren over de verhouding inspanningen / kosten in relatie tot de verwachte resultaten
71	4.2	Tweede zin verwijderen, is onderdeel van 4.3	Zin verwijderen.	Overnemen.
72	4.3	Eisen in hoofdstuk 5. Klopt dat?		Overnemen. Aanpassen in hoofdstuk 3.
73	4.3	Het historisch vooronderzoek		Niet overnemen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		<p>dient te worden aangevuld met onderzoek naar de mogelijke (contra-) indicaties over de periode 1945 – heden (naoorlogse ontwikkelingen). Contra-indicaties horen in de risicoanalyse en niet in het historisch vooronderzoek, aangezien ze te sterk samenhangen met de uit te voeren werkzaamheden/plannen, etc. Dit onderzoek is niet efficiënt en zelden voldoende specifiek wanneer deze bij het historisch vooronderzoek uitgevoerd wordt.</p> <p>Tevens is de inventarisatie van aantal, hoofdsoort, subsoort en verschijningsvorm van vermoedelijke CE niet relevant, omdat dit in het historisch vooronderzoek wordt uitgevoerd.</p>		<p>Argument: Het wordt genoemd in Hoofdstuk 3 en niet in Hoofdstuk 5 zoals nu in de Ontwerptekst is opgenomen.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		Hiermee wordt namelijk bepaald of sprake is van een risicogebied.		
74	4.3 punt 3	Betreft bestudering van naoorlogse ontwikkelingen (geen onderdeel van het vooronderzoek)	Punt 3 verwijderen	Niet overnemen Argument: De bestudering van naoorlogse ontwikkelingen valt onder de scope van het Vooronderzoek CE, maar kan cf. paragraaf 3.4 worden uitgesloten in overleg met de opdrachtgever.
75	4.4	De voor de Risicoanalyse CE relevante locatie specifieke omstandigheden worden in beeld gebracht. Hier moet naar gekeken worden, maar geldt eerder als een handvat voor de werkvoorbereiding van opsporing dan als input voor de risicoanalyse.		Niet overnemen Argument: De Risicoanalyse CE heeft tot doelstelling het vaststellen en beoordelen van de risico's van de in het verdachte gebied verwachte CE,

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				gegeven het toekomstige gebruik van het gebied dat onderwerp is van de Risicoanalyse CE. Daarvoor zijn de in paragraaf 4.4 genoemde zaken relevant. Voor het inschatten / bepalen van de mogelijke effecten van een explosie zijn locatie specifieke omstandigheden essentieel.
76	4.4	Aandacht voor archeologische en milieukundige onderzoeken ontbreekt.	Toevoegen: in het onderzoeksgebied uitgevoerde archeologische veldonderzoeken en milieukundige saneringen.	Niet overnemen. Argument: Het doel is primair CE.
77	4.4 punt 4		Eventuele relevante naoorlogse ontwikkelingen in het gebied Risicoanalyse CE na datum van de uitvoering van het / de Vooronderzoek(en).” Vervangen door: “relevante naoorlogse ontwikkelingen in het gebied Risicoanalyse CE.”	Deels overnemen. Tekst toevoegen: ‘voor het compleet uitgevoerde onderzoek’

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
78	4.6	Nieuwe invloedsfactoren? Waarom? Tot dit jaar hadden die geen effect op explosieven en vanaf nu wel?	In vorige versie zijn ze (waarschijnlijk) bewust niet vermeld. Overwegen of ze toegevoegde waarde hebben. Zo kan ik me voorstellen dat opdrachtgevers zich gaan afvragen hoe deskundig wij allemaal zijn, als we enkele jaren na het opstellen van een lijst invloedsfactoren die ineens aanpassen, alsof we vorige keer niet wisten dat deze bestonden.	Niet overnemen. Argument: Voortschrijdend inzicht en zullen ongetwijfeld - daar waar van toepassing - al zijn betrokken bij eerdere Risicoanalyses CE. Nu completer overzicht.
79	4.7	De gevaarfactoren van de verwachte CE (en gebruikte ontstekingsinrichtingen) worden geïnventariseerd. Het probleem bij de genoemde factoren is dat de gebruikte ontstekingsinrichtingen zelden bekend zijn. Heeft dit tot gevolg dat we van alle gevoeligheden uit moeten gaan?		Niet overnemen. Argument: Dit is een worst case waar we niet van uit willen gaan.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		Als dat zo is, dan kan er nooit meer een damwand of heipaal worden geslagen of getrild in Nederland zonder uitgebreid bodemonderzoek.		
80	4.8	Identificatie van uitwerkingsfactoren. De parameters van de uitwerkingsfactoren worden gepresenteerd als een exacte wetenschap, terwijl het merendeel van de in de tabel weergegeven uitwerkingen niet exacter dan indicatief kan worden bepaald.		<p>Deels overnemen.</p> <p>Argument: Er is inderdaad geen sprake van exacte wetenschap, daarom staat er ook dat de uitwerkingsfactoren moeten worden 'beschreven'.</p> <p>Indiener geeft geen voorstel hoe een en ander aan te passen. Overigens zijn juist uitwerkingsfactoren, als we dat zouden willen, goed wetenschappelijk te onderzoeken.</p> <p>Wel onderstaande zin in</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				paragraaf 4.8 aanpassen om mogelijke misvattingen weg te nemen: "De uitwerkingsfactoren worden per hoofd- / subsoort (ontsteker / kaliber of gewichtsklasse) van CE bepaald beschreven."
81	4.8	Bij de uitwerkingsfactoren moet ook milieuschade worden opgenomen!		Niet overnemen. Argument: Staat reeds in de inrotekst.
82	3.5 en 4.10	Huidige tekst: "De cartografische weergave van analoge reproducties van de kaart(en) dient te waarborgen dat de coördinaten van ingetekende geometrische objecten nauwkeurig kunnen worden afgelezen. "	Voorstel: "De cartografische weergave van analoge reproducties van de kaart(en) dient te waarborgen dat de positie van ingetekende geometrische objecten/gebieden ten opzichte van het Rijksdriehoeksstelsel nauwkeurig kan worden herleid. " Coördinaten zijn namelijk getallen, die kan je nooit van elk deel van elk object afleesbaar maken in een kaart.	Overnemen.
83	4.9	De waarschijnlijkheid dat CE	Hoe maak je dit SMART?	Niet overnemen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		tot uitwerking komt wordt ingeschat. Hoe? Kansberekening?		Argument: Dit is kennisontwikkeling.
84	4.9	In deze paragraaf wordt gesproken over een 'semi-kwantitatieve inschatting van de gevolgen (economisch en personen / levende have)'. Tevens wordt er in deze paragraaf gesproken over 'aanvaardbare uitwerkingsverschijnselen'. Deze passages laten ruimte voor acceptatie van schade of letsel op economische gronden.		Niet overnemen. Argument: Hier zal elke partij een methode moeten ontwikkelen waarin waarde oordelen moeten worden opgenomen over de gevolgen. Enige leidraad zou goed zijn om geen grote verschillen te krijgen. Kunnen we geen bestaande methode voor schrijven? Geld ook voor reactienr. vraag 85
85	4.9, Conclusie II	De uitwerkingsfactoren zijn aanvaardbaar. Wat is aanvaardbaar en wie bepaald dat?		Overnemen. Toevoegen:

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				De betrokken en verantwoordelijke instanties bepalen dit.
86	4.9, laatste alinea	Contact opnemen met gemeente...	Dit moet zijn gemeente of gemeenten waar uitwerkingsfactoren betrekking op hebben.	Overnemen.
87	4.9	In geval van conclusie I, II of III kopie van het onderzoek verplicht naar gemeente (of gemeenten waar uitwerkingsfactoren betrekking op hebben) sturen.		Overnemen.
88	4.10	De kaart dient te zijn geprojecteerd op een ondergrond van de omgeving (GBKN) met daarop aangegeven de ligging ten opzichte van het coördinatensysteem van de Rijksdriehoeksmeting (RD). Met het RD wordt steeds		Overnemen. CCvD besluit om n.a.v. ingebrachte opmerking van indiener, deze gewijzigde tekst op het Certificatieschema op te nemen: "De locaties van objecten

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		<p>minder gewerkt, op termijn wordt overgestapt op ETRS89 als standaard.</p> <p>Het is beter als de organisatie zelf de keuze heeft voor een op dat project toepasbaar stelsel (bijv. het stelsel dat de opdrachtgever gebruikt).</p> <p>De cartografische weergave van analoge reproducties van de kaart(en) dient te waarborgen dat de coördinaten van ingetekende geometrische objecten nauwkeurig kunnen worden afgelezen. Dit is een begrijpelijk punt, echter dient te worden opgemerkt dat dit bij veel projecten vanwege de omvang van het werkgebied niet altijd haalbaar is.</p> <p>Op bijvoorbeeld een kaart in</p>		<p>op de kaart dienen herleidbaar te zijn tot coördinaten in het systeem van de Rijksdriehoeksmeting (RD). De weergave van de kaart dient te waarborgen dat de grenzen van de verdachte gebieden nauwkeurig zijn af te lezen.”</p> <p>Nader argument: Deelkaarten maken het mogelijk om de grenzen nauwkeurig af te lezen als de omvang van het werkgebied het niet mogelijk maakt om dit met één kaartblad te realiseren.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		schaal 1:5000 is een stip van 3 mm op de tekening in werkelijkheid 15 m.		
89	Hoofdstuk 6	Het betekent een toenemende administratieve druk en certificatiekosten voor de opsporingsbedrijven. Die vallen nu 3,5 hoger uit dan dat indiener nu betaalt voor deelgebied A.		Niet overnemen. Argument: Zie betoog ter zake bij reactienummer 7 in deze commentaartabel.
90	4.10	De kaart dient te zijn geprojecteerd op een ondergrond van de omgeving (GBKN) met daarop aangegeven de ligging ten opzichte van het coördinatensysteem van de Rijksdriehoeksmeting (RD).	Info verplicht in VEO bommenkaart Voorstel: "De opmaak van de kaart dient te waarborgen dat de positie van ingetekende objecten/gebieden ten opzichte van het Rijksdriehoeksstelsel nauwkeurig kan worden herleid." GBKN is iets wat niet meer bestaat, is vervangen door de BGT, dus dat moet er sowieso uit. Dit heb ik al eerder aangegeven toen mij om feedback werd gevraagd omtrent het GIS gedeelte. Verder is het mij om het even hoe men de	Deels overnemen. Zie aanpassingen in reactiepunt 88.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
			kaart maakt exact opmaakt, als het maar mogelijk is de positie van objecten tov RD te herleiden. Dit is dus niet per se dmv de ondergrond...	
91	4.10	De kaart van de Risicoanalyse CE moet GBKN als ondergrond hebben, maar wat moet de CE-bodembelastingkaart als ondergrond hebben? Op pagina 23 wordt niks vermeld over de ondergrond van die kaart.		Overnemen Paragraaf 3.5 overeenkomstig aanpassen met 4.10 (zie punt 88).
92	6,7, tabel 6.7.2	2. Het beoordelen van twee afgeronde projectdossiers.	Tijdsbesteding voor beoordeling dossiers is (te) hoog t.o.v. de tijdsbesteding voor de bedrijfsaudits. Voorstel indiener: 1-20 dossiers: 4 uur voor de beoordeling van projectdossiers; >20 dossiers: 8 uur voor e beoordeling van projectdossiers.	Overnemen
93	6.7.2	Nadat het certificaat is	Wanneer wordt vastgesteld wat het aantal	Deels overnemen en

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		verstrekt (initiële certificatie) dient ook in het eerste certificatiejaar het aantal projectbeoordelingen te worden bepaald op basis van tabel 6.7.2. Dat geldt ook in het jaar dat de herbeoordeling plaatsvindt.	<p>projectdossiers is?</p> <p>Een audit bestaat in de praktijk uit ‘terugkijken’ over het afgelopen jaar. Echter, als de auditor pas tijdens de periodieke beoordeling kan vaststellen wat de tijdsbesteding is voor deze periodieke beoordeling (1,5 dag / 2 dagen of 2,5 dagen) is dat voor de Planning van de CKI niet realiseerbaar. Een CKI plant namelijk 1 jaar vooruit.</p> <p>Hier zullen nadere afspraken over opgenomen moeten worden in de norm.</p>	<p>aanpassing vindt cf. plaats:</p> <p>1 Introduceer i.p.v. 3 staffels in Tabel 6.7.2, 2 staffels. Te weten:</p> <p>Staffel 1: < 20 projectdossiers, met een tijdsbesteding voor de dossiers van 8 uur</p> <p>Staffel 2: > 20 projectdossiers, met een tijdsbesteding voor de dossiers van 12 uur</p> <p>2 Nieuw artikel onder Tabel 6.7.2 (p. 34) invoegen met de volgende tekst:</p> <p>“Het aantal projectdossiers</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
				wordt vastgesteld op basis van de vaststelling van het aantal projectdossiers in het voorgaande certificatiejaar.”
94	6.7	De tekst uit de versie van April 2016: <i>“ Voor organisaties met meerdere vestigingen, actief binnen de reikwijdte van dit certificatieschema, dient aan het aantal mandagen een halve dag per vestiging te worden toegevoegd.”</i> is verwijderd.	Tekst uit vorige versie handhaven, met een toevoeging wat er op de NV bekeken moet worden. (zie opmerking indiener in de vorige commentaarrronde.	Overnemen
95	Paragraaf 7.1.1.	Kwalificaties auditor. Het is onduidelijk waarom de auditor een certificaat Basiskennis OCE dient te hebben? Wat is hiervan de toegevoegde waarde?		Niet overnemen. Argument: Want anders mag de auditor niet zelfstandig een projectlocatie betreden.
96	Bijlage 1 (bij	Permanente educatie /		Niet overnemen.

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
	paragraaf 5.1)	<p>kennisuitwisseling. Een gekwalificeerd persoon dient jaarlijks minstens twee dagen te besteden aan educatieve bijeenkomsten die relevant zijn voor de expertise van de persoon. Het is niet duidelijk wat de eisen zijn van een relevante educatieve bijeenkomst.</p> <p>Deskundigheidseisen historisch vooronderzoek. Een afgeronde wetenschappelijke opleiding (WO) in een voor het historisch onderzoek relevante richting, zoals geschiedenis, dan wel een vergelijkbaar kennis- en denkniveau. Deze alinea is onvoldoende specifiek en voor meerdere interpretaties vatbaar.</p> <p>Praktijkervaring op het gebied van historisch onderzoek over WOII, blijkt uit betrokkenheid bij tenminste 10 onderzoeken. Wat wordt bedoeld met</p>		<p>Argument: De Projectgroep vindt dit de verantwoordelijkheid van het bedrijf.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		betrokkenheid? De tabel met de deskundigheidseisen historisch vooronderzoek kent nog meer voorbeelden van zinnen die voor meerdere interpretaties vatbaar zijn.		
97	Bijlage 1 van paragraaf 5.2	<p>Expertise civiele techniek. De toegevoegde waarde van een op deze wijze gekwalificeerde civiel technicus (MBO-opleiding in een relevante richting of 3 jaar werkervaring in de GWW) bij het verrichten van historisch vooronderzoek is minimaal indien alleen luchtfoto's en kaarten worden geïnterpreteerd. Rol van civiel technicus is veel meer van toegevoegde waarde bij het verrichten van een Risicoanalyse CE.</p> <p>De vraag is dan of de MBO-opleiding (op welk niveau) de</p>		<p>Niet overnemen.</p> <p>Argument: Aangezien ook de naoorlogse ontwikkelingen onder het vooronderzoek vallen is civiel technische kennis gewenst om deze ontwikkelingen te kunnen interpreteren in het licht van OCE.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		juiste vooropleiding is. En werkervaring in de GWW is ook vrij breed te interpreteren.		
98	Bijlage 1 van paragraaf 5.2	Expertise risicoanalyse. Uit hoofdstuk 4 van het Schema blijkt niet de toegevoegde waarde van een als dusdanig omschreven expertise (Cursus / opleiding op het gebied van (integrale) veiligheidskunde op HBO of universitair niveau).		Niet overnemen. Argument: Is verantwoordelijkheid van het bedrijf.
99	Bijlage 2, punt 25, 26, 28 en 29	<p>“Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van xx meter gemeten vanuit het hart van het doel”</p> <ol style="list-style-type: none"> pin point en line targets laten zich niet vertalen naar bruikbare gebieden in de praktijk, daar punten en lijnen geen oppervlak hebben. Een punt (huis) of lijn 	Beter omschrijven met behulp van een GIS-ert. Misschien moet op het gehele aangevallen vlak gebufferd worden. En belangrijker is bij bijvoorbeeld aanvallen op spoorlijnen om te bepalen hoe lang het stuk spoor is waarvan je het hart nodig hebt. (waarbij ik aanneem dat het hart het midden is van het lineaire vlak in de breedterichting)	<p>Aanhouden.</p> <p>deze Bijlage wordt nog geëvalueerd en aangepast. Nar verwachting in het voorjaar van 2018 beschikbaar.</p> <p>Informatie is te verkrijgen bij het secretariaat.</p>

Nummer	Nummer paragraaf	Opmerking	Voorgestelde aanpassing / opmerking	Reactie en besluit CCvD
		<p>(bijvoorbeeld een brug) dat is aangevallen heeft altijd een oppervlak.</p> <p>2. Indien het te bufferen target bijna even groot, of groter is dan te te hanteren afstand, kan het voorkomen dat het verdachte gebied kleiner wordt dan het getroffen doel.</p>		

CCvD-OCE HEEFT INGEVOEGD DRIE AANVULLENDE TEKSTEN N.A.V. ZIENSWIJZEN IN BOVENSTAANDE COMMENTAARTABEL

Tekstaanpassing n.a.v. reactiepunt 20:

In de alinea boven Tabel 3.2.1 (na wijzigingen in Ontwerp: Tabel 3.3.1) de volgende aangepaste tekst invoegen:

De organisatie dient de voor het onderzoek relevante bronnen te identificeren en te raadplegen. In ieder geval dienen te worden geraadpleegd de ~~daarvoor ten minste de~~ in de onderstaande tabel als ~~weergegeven~~ "verplicht" e aangeduide bronnen ~~te raadplegen~~. De in onderstaande tabel als "aanvullend" e aangeduide bronnen worden in ieder geval geraadpleegd indien sprake is van de onder de toelichting op deze ~~aanvullende~~ bronnen beschreven situatie.

In de rapportage wordt gemotiveerd waarom een aanvullende bron wel / niet geraadpleegd is. Eventuele leemten in kennis dienen te worden gespecificeerd in de rapportage.

Tekstaanpassing n.a.v. (onder andere) reactiepunt 43:

Luchtfotocollecties Wageningen UR, Kadaster en RCAHMS (NCAP)

De organisatie dient beschikbare luchtfoto's betreffende de datums waarop de oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden te inventariseren. Deze inventarisatie dient te geschieden in ten minste de volgende luchtfotocollecties:

- Collecties 'JARIC' en 'ACIU' berustend bij Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Scotland / National Collection of Aerial Photography te Edinburgh;
- Wageningen UR te Wageningen;
- Kadaster te Zwolle.

Uit de geïnteriseerde luchtfoto's worden de meest geschikte luchtfoto's geselecteerd. Bij de selectie dient rekening te worden gehouden met dekking, opnamedatum in relatie tot oorlogshandelingen, kwaliteit van het fotobeeld en de schaal.

Er dienen luchtfoto's te worden gebruikt van vóór de gebeurtenis, en van zo kort mogelijk ná de relevante gebeurtenis (mits van voldoende kwaliteit voor interpretatie op oorlogsschade). De organisatie dient zich daarbij rekenschap te geven van het feit dat de betrouwbaarheid van de conclusies zal toenemen naarmate luchtfoto's van meer verschillende opnamedata worden gebruikt.

De organisatie dient de selectie van luchtfoto's voldoende te motiveren. Het aantal geraadpleegde luchtfoto's zal normaliter in verhouding staan tot de hoeveelheid (mogelijk) relevante oorlogshandelingen. Hoe meer oorlogshandelingen (mogelijk) van relevantie zijn voor het onderzoeksgebied, hoe meer luchtfoto's dienen te worden geraadpleegd.

Van het hierboven gestelde over te raadplegen luchtfotocollecties en te inventariseren en selecteren luchtfoto's kan, mits in overleg met de opdrachtgever, vanwege doelmatigheidsoverwegingen worden afgeweken indien reeds in een vroegtijdig stadium duidelijk is dat het gehele onderzoeksgebied op basis van de tot dan toe verzamelde en geïnterpreteerde luchtfoto's als verdacht gebied zal worden aangemerkt. Indien deze onderzoekskeuze is gemaakt, dient dit duidelijk in de rapportage te worden beschreven.

Tekstaanpassing n.a.v. reactiepunt 53, betreffende toevoeging voor in paragraaf 3.2.1:

Toevoegen vóór 'Luchtfotocollecties Wageningen UR, Kadaster en RCAHMS (NCAP)' en ná 'Kadaster'
Tevens opnemen in tabel 3.2.1

Krantenberichten

Ten behoeve van onderzoek naar contra-indicaties in de vorm van explosievenruimingen over de periode 1940-1972 wordt in ieder geval gezocht naar krantenberichten via de online zoekmachine Delpher, en via de verzameling krantenknipsels uit het archief van de Hulpverleningsdienst (Nationaal Archief toegang 2.04.110).